

KALİTE SİSTEMLERİNİN BELGELENDİRİLMESİ

TS-ISO 9000 KALİTE STANDARLARI

Dilek KOÇER
Gıda Mühendisi

ISO, İsviçre'nin Cenevre Şehrinde merkezi bulunan Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu'nun (International Standardization Organization) İngilizce kısaltılmış ismidir. Kalite yönetimi ve güvencesi alanında ilk kez uluslararası bir standard oluşturulması girişimi 1979 yılında İngiliz Standardları Enstitüsü (BSI) tarafından ISO nezdinde yapılmıştır. Bunu takiben ISO/TC 176 numaralı "Kalite Güvencesi" adlı bir komisyon kurulmuş ve bu komisyon standartların yazımını 1986 yılında tamamlayıp 1987 yılında yayımlamıştır. Günümüzde ISO 9000 standartları 50'yi aşkın ülkede tercüme edilerek uygulanan uluslararası yönetim kalitesi standardıdır. Bu ülkeler arasında ABD, Japonya, Avrupa Topluluğu ve Avrupa Serbest Ticaret Birliğine bağlı ülkeler bulunmaktadır.

Ülkemizde TS-EN-ISO 9000 Standartları çerçevesinde Kalite Güvencesi Sistem belgelendirmesi yapmaya yetkili tek kuruluş Türk Standardları Enstitüsüdür. TS-EN-ISO 9000 serisi standartlarının uygulanmasına yönelik olarak TSE tarafından 1987 yılından beri çeşitli eğitim programları düzenlenmekte ve 1990 yılından itibaren TS-EN-ISO 9000 belgelendirme faaliyetleri yürütülmektedir.

TS-ISO 9000 Kalite Standartları, ürün ve hizmet veren kuruluşlar ve onların müşterileri tarafından bir sözleşme şartı olarak veya kuruluşta kaliteye önem verildiğini ve kalite şartlarının karşılanabileceğini müşteriye kanıtlayacak kalite sisteminin kurulması, yazılı hale getirilmesi ve sürekliliğin sağlanması amacıyla kullanılmaktadır. Kalite sisteminde tasarım aşamasından başlayarak, hammadde temini, üretim, pazarlama ve satış sonrası hizmetlere kadar tüm aşamalarda gerekli teknik önemlerle planlı ve sistematik bir yapı amaçlanmaktadır. Bu sistemle sadece yapılan hataları ayıklamak yerine, doğrudan hatanın kaynağına yönelmek ve ortadan kaldırmak hedeflenmektedir. Kalite sistemi, tüm çalışanların katılımı ile birlikte anında çözümler üretmeye yönelik bir organizasyondur.

ISO 9000 standartları serisi kuruluşların iç ve dış kalite güvencesi ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacı ile kalite yönetimi ve güvencesi modelleri ile bunlara ilişkin temel şartları tanımlar. TS-ISO 9000 standartları serisini oluşturan standartlar ve içerikleri Tablo -1'de gösterilmektedir. TS-EN-ISO 9000 ve 9004; uygun kalite yönetim sisteminin seçimi ve ISO 9000 serilerinin yorumuyla ilgili rehber bilgileri göstermektedir. TS-EN-ISO 9001, 9002 ve 9003

TS-ISO 9000 STANDARLARI SERİSİ

TS-EN-ISO 9000	Kalite Yönetimi ve Kalite Güvencesi Standartları Seçim ve Kullanım Klavuzu
TS-EN-ISO 9001	Kalite Sistemleri Tasarım/Geliştirme, Üretim, Tesis ve Hizmette Kalite Güvencesi Modeli
TS-EN-ISO 9002	Kalite Sistemleri Üretim ve Tesiste Kalite Güvencesi Modeli
TS-EN-ISO 9003	Kalite Sistemleri Son Muayene ve Deneylerde Kalite Güvencesi Modeli
TS-EN-ISO 9004	Kalite Yönetimi ve Kalite Sistemi Elemanları
TS-EN-ISO 9005	Kalite Sözlüğü

Tablo -1

kalite yönetim sistemi için üç farklı model sağlar. Firmalar kalite yönetim sistemlerini sadece TS-EN-ISO 9001, 9002 ya da 9003'e kaydettirebilir.

ISO 9001 üretim, geliştirme, dizayn, tesis ve hizmette kalite güvencesi modelidir. Bu standard, taraflar arasındaki sözleşmede tedarikçinin ürün tasarımı ve temini konusunda yeterliliğinin gösterilmesi istendiğinde kullanılmak üzere kalite sistemi koşullarını belirtmektedir. Bu koşullar üretim sürecinin tasarımından satış noktasına kadar tüm aşamalarında öncelikle uygunsuzlukların önlenmesi amacına yöneliktir. Bu standard sözleşmeli durumlarda;

a) Sözleşmede tasarıma ilişkin faaliyetler özellikle isteniyorsa ve ürünle ilgili koşullar ve özellikler performans kriterleri olarak belirtiliyorsa veya bunların belirlenmesine ihtiyaç duyuluyorsa,

b) Ürünlerin uygunluğuna güven duyulması tedarikçinin tasarım/geliştirme, üretim, tesis ve hizmet konularında yeterliliklerinin gösterilmesi ile sağlanıyorsa uygulanır. (TS-EN-ISO 9001/ Aralık 1991)

ISO 9002 üretim ve tesiste kalite güvencesi modelidir. Bu standard, taraflar arasındaki sözleşmede tedarikçinin ürünlerinin kabul edilebilirliğini etkileyen süreçler üzerindeki kontrol yeterliliğini göstermesi istenen durumlardaki kalite sistem koşullarını belirtmektedir. Standartda belirtilen bu koşullar, öncelikle üretim ve muayene sırasındaki uygunsuzlukların belirlenmesi, önlenmesi ve tekrar meydana gelmesine fırsat vermeyecek esasların getirilmesi amacına yöneliktir. Bu standard sözleşmeli durumlarda;

a) Ürün için istenen koşullar tasarım veya şartname esas alınarak belirtiliyorsa,

b) Ürünlerin uygunluğuna güven duyulması, tedarikçinin üretim ve tesis konularında yeterliliklerinin gösterilmesi ile sağlanıyorsa uygulanır. (TS-EN-ISO 9002/ Aralık 1991)

ISO 9003 en az ayrıntıyı içeren kalite yönetim sistemini sağlar. Son kontrol ve testlerde kalite

güvencesi modelidir. Bu standard iki taraf ve kontrol edebilme yeterliliğinin gösterimi istendiği zaman kullanılmak üzere kalite sistemi koşullarını belirlemektedir. Sözleşmeli durumlarda tedarikçinin muayene ve deney koşulları ve bunların ürünlerde yerine getirilerek tatminkar bir şekilde gösterimi ile ürünün belirlenen koşullara uygunluğuna ilişkin yeterli güvenin sağlanması istendiğinde uygulanır. (TS-EN-ISO 9003/ Aralık 1991)

TS-EN-ISO 9000 Standardlarını uygulayan kuruluş; kârının ve pazar payının artması, kaynakların verimli kullanımı, maliyetlerin azalması, çalışanların tatmini, saygınlığın artması, verimliliğin artması, iyi planlama, problemlerin daha hızlı çözülmesi, ürün ve prosesin geliştirilmesi gibi yararlar elde etmektedir. TS-EN-ISO 9000 Standardlarından birini uygulayan kuruluş müşterisine kullanımda uygunluk, güvenlik, tatmin, bakım vb. masrafların olmayışı ve azlığı gibi yararlar sağlar.

Güvenli gıda sağlıklı beslenme için gereklidir. Gıdanın tüketici sağlığını kimyasal, biyolojik ya da diğer bulaşmalar nedeniyle tehlikeye atmaması gerekir. Gıda güvenliği ve kalite kontrol, hammadde üretimi safhasından tüketici tarafından kullanılma safhasına kadar gıdaların aranan özelliklerinin yitirilmemesini sağlar. Bu noktada, kalite güvenliği ve kalite yönetimi sağlama standardı olan TS-ISO 9000 serisi, gıda kalitesinin güvence altına alınmasının sağlanmasındaki en önemli araçlardan biridir. Bu bağlamda, Türkiye'de gıda sanayinde faaliyet gösteren birçok firma TS-EN-ISO 9000 Belgesi almış, birçoğu da TS-EN-ISO 9000 Belgesi alma çalışmalarını sürdürmektedir. Türkiye'de Gıda Sanayiinde faaliyet gösteren TS-EN-ISO 9000 Belgesi almış firmalar Tablo -2'de gösterilmektedir. TS-EN-ISO 9000 Kalite Standardları ile tüketicinin iyi kalitede ve güvenli gıdayı tüketmesi mümkün olurken, bir yandan da ülkeler arası ticaretin güçlenmesine yardımcı olmaktadır.

TÜRKİYE'DE GIDA SANAYİNDE FAALİYET GÖSTEREN TS-EN-ISO 9000 BELGELİ FİRMALAR

FİRMA ADI	CİNSİ	TS-EN-ISO 9000
Pınar Süt Mamülleri San A.Ş. İZMİR	Süt ve Süt Mamulleri, Toz Ürünler, Bal, Mayonez, Soslar, Reçeller, Meyve Ürünleri	TS-EN-ISO 9002
Maktaş Makarnacılık ve Tic. A.Ş. İZMİR	Makarna, İrmik, Hazır Kuru Çorba, Pirinç Unu, Bulgur, Pilavlar, Nişastalar	TS-EN-ISO 9001
Helvacızade Gıda ve İhtiyaç Mad. Tic. ve San. A.Ş. KONYA	Ayçiçek Yağı	TS-EN-ISO 9002
Demko Konservecilik	Domates Salçası, Domates Konservesi, Bezelye Konservesi	TS-EN-ISO 9002
Pınar Engtegre Et ve Yem San. A.Ş. İZMİR	Salam, Sosis, Sucuk, Dondurulmuş Et Ürünleri, Füme et, Pizza, Milföy, Taze et, Karkas ve Karkas Ürünleri, Et-Kemik Unu, Kan Unu	TS-EN-ISO 9002
Filiz Gıda San. A.Ş. BOLU	Makarna	TS-EN-ISO 9002
Sultanköy Gıda San. A.Ş. BURSA	Domates Salçası, Pizza Sosu, Domates Tohumu	TS-EN-ISO 9002
Marsa Kraft Jacobs Suchard Sabancı Gıda San. ve Tic. A.Ş. ADANA	Yemekli Ayçiçeği ve Soya Yağı, Bitkisel Kahvaltılık Margarin, Bitkisel Mutfak Margarini, Gıda Sanayi Tipi Margarin	TS-EN-ISO 9002
Karin Gıda San. Tic. A.Ş. Çatalca/İSTANBUL	Taze Fındık, Kırık Fındık, Fındık Püresi	TS-EN-ISO 9002
Sezginler Gıda San. Tic. A.Ş. BOLU	İşlenmiş Fındık	TS-EN-ISO 9002
Tuborg Bira ve Malt San. A.Ş. BOLU	Malt, Bira	TS-EN-ISO 9002
Marsa Kraft Jacobs Suchard Sabancı Gıda San. A.Ş. Pozantı/ADANA	Kaynak Suyu	TS-EN-ISO 9002
Henkel Turyağ A.Ş. İZMİR	Bitkisel Margarin, Mutfak Margarini, Gıda Sanayii Margarini	TS-EN-ISO 9002
Unilever San. ve Tic. A.Ş. ÇORLU	Dondurma ve Yenilebilir Buz Ürünleri	TS-EN-ISO 9001
Beslen Makarna Gıda San. A.Ş. GAZİANTEP	Un, İrmik, Makarna	TS-EN-ISO 9002
Kula Gıda Kombinaları BALIKESİR	Buğday Unu, Karma Hayvan Yemleri	TS-EN-ISO 9002
Gül Tarım San. A.Ş. İZMİR	İşlenmiş Çekirdeksiz Kuru Üzüm	TS-EN-ISO 9002
Tukaş Turgutlu Konservecilik A.Ş. TURGUTLU	Salça, Sebze Konservesi, Hazır Yemek Konservesi, Haşlamalar, Reçel, Komposto, Sos, Domates Suyu, Turşular, Meyve Pulpları	TS-EN-ISO 9002
Pastavilla Kartal Makarnacılık A.Ş. İZMİR	Makarna	TS-EN-ISO 9002
Eti Gıda San. ve Tic. A.Ş. ESKİŞEHİR	Bisküvi	TS-EN-ISO 9002
Oltan Gıda Mad. Ltd. Şti. TRABZON	Kavrulmuş Fındık, Beyazlatılmış Fındık, Kiyılmış Fındık, Fındık Ezmesi, Fındık Unu, Naturel İç Fındık	TS-EN-ISO 9002
Unilever San. ve Tic. A.Ş. Çorlu/ADANA	Margarin, Mayonez, Soslar, Ketçap, İçecek Tozu, Hazır Pastacılık Toz Karışımları, Ekmek Katkı Maddeleri, Pastacılık Ürünleri	TS-EN-ISO 9001